

POSTANOWIENIE

Dnia 31 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Oktawian Nawrot

Arkadiusz Janusz Sopata (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Bank S.A. w W.

przeciwko W. Z. i P. M.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 31 października 2024 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Rzecznika Finansowego od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z 25 października 2019 r., sygn. I C 645/18:

1. odrzuca skargę nadzwyczajną;

2. znosi wzajemnie koszty postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny (dalej: „Sąd Okręgowy”) wyrokiem z 25 października 2019 r., I C 645/18 (dalej również: „wyrok” lub „zaskarżony wyrok”) w sprawie z powództwa Bank Spółka Akcyjna w W. (dalej: „powód”) przeciwko W. M. oraz P. M. (dalej: „pozwan”) zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 38 244,57 CHF (trzydzieści osiem tysięcy dwieście czterdzieści cztery 57/100) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym, ale nie

większymi niż dwukrotność ustawowych odsetek za opóźnienie, liczonymi od kwoty 30939,71 CHF od 29 czerwca 2018 r. do dnia zapłaty (pkt 1 wyroku); zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 5 853,69 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 2 wyroku); oraz orzekł, że wyrok w stosunku do pozwanej W. M. jest wyrokiem zaocznym (pkt 3 wyroku).

Z akt sprawy wynika następujący stan faktyczny. Pozwani 24 września 2009 r., zawarli z powodem umowę kredytu hipotecznego [...] o numerze [...]. Umowa składała się z „Części Szczegółowej Umowy – CSU” oraz „Części Ogólnej Umowy – COU”, które w sposób łączny określały strony umowy, w tym ich prawa i obowiązki oraz przedmiot umowy. Kredyt został przeznaczony na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Jako kwotę i walutę w umowie kredytu wskazano 39 745,63 CHF, zgodnie z § 2 ust. 1 CSU. Natomiast zgodnie z § 7 ust. 3 CSU oraz § 22 ust. 2 pkt 1 COU, spłata miała następować w złotych w miesięcznych annuitetowych ratach kapitałowo-odsetkowych. Ponadto w świetle § 7 ust. 4 CSU spłata kredytu miała następować poprzez pobieranie środków z rachunku bankowego (numer [...]). Zgodnie z § 4 ust. 2 COU kredyt wypłacany miał być w złotych polskich przy zastosowaniu kursu kupna waluty CHF obowiązującego u powoda w chwili wypłaty. Natomiast w świetle § 22 ust. 2 pkt 1 COU przedmiotowy kredyt miał podlegać spłacie w złotych przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty CHF obowiązującego u powoda. Pozwani dokonywali spłat rat kapitałowo-odsetkowych w walucie polskiej, przy czym przedmiotowa umowa została wypowiedziana, gdyż Bank złożył przeciwko kredytobiorcom pozew o zapłatę. W dniu 25 października 2019 r., został wydany przez Sąd Okręgowy wyrok uwzględniający powództwo w całości w tym wobec pozwanej W. M. mający charakter wyroku zaocznego. Pozwani nie zaskarżyli wyroku.

Pismem datowanym na 30 grudnia 2022 r. Rzecznik Finansowy wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie I Wydział Cywilny z 25 października 2019 r., I C 645/18.

Rzecznik Finansowy na podstawie art. 89 § 1 i § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 622 z późn. zm., dalej: „u.SN.”) zaskarżając wyżej powołany wyrok Sądu Okręgowego w całości:

1. na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 u.SN. zarzucił naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, co miało istotny wpływ na wynik sprawy tj.:
 1. zasady równości obywatela wobec prawa określonej w art. 32 Konstytucji RP, rozumianej jako obowiązek zapewnienia konsumentowi takich samych praw, w tym uprawnień procesowych oraz nieuprzywilejowanie jednej ze stron sporu;
 2. zasady ochrony konsumentów jako słabszej strony stosunków cywilnoprawnych z przedsiębiorcą, rozumianej jako obowiązek państwa polegający na uwzględnieniu przy wykładni prawa krajowego prawa UE, określony w art. 76 w zw. art. 9 Konstytucji RP, poprzez niezapewnienie konsumentowi ochrony przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, w tym nieuczciwymi warunkami umownymi zgodnie z Dyrektywą Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. UE. L. z 1993 r. Nr 95, str. 29 z późn. zm., dalej: dyrektywa 93/13) oraz
3. podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN. rażące naruszenie następujących przepisów prawa materialnego:
 1. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. art. 385¹ § 3 k.c., poprzez ich niezastosowanie i zaniechanie zbadania istoty sprawy (treść umowy między przedsiębiorcą i konsumentem), a w konsekwencji niezbadanie z urzędu abuzywności klauzul zawartych w umowie kredytu, co ostatecznie doprowadziło do odmowy przyznania ochrony uprawnionym konsumentom;
 2. art. 58 § 1 k.c., poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w nieprzeprowadzeniu badania czy umowa kredytu byłaby ważna w okolicznościach wyeliminowania z niej niedozwolone klauzul umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.;
 3. art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2023 r., poz. 2488 z późn. zm.; dalej: „prawo bankowe” – w brzmieniu z daty zawarcia umowy) w zw. z art. 353¹ k.c., poprzez ich niezastosowanie przejawiające się w braku ustalenia ważności umowy, ponieważ po wyeliminowaniu klauzul niedozwolonych nie określała kwoty i

waluty kredytu, zasad i terminów spłaty kredytu, terminów i sposobu pozostawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, co stanowiło o jej sprzeczności z ustawą, wypaczało naturę stosunku prawnego i wykraczało poza zasadę swobody umów.

Na podstawie tak sformułowanych zarzutów Rzecznik Finansowy na podstawie art. 91 § 1 u.SN., wniósł o

1. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania;
2. rozpoznanie sprawy również pod nieobecność skarżącego lub jego pełnomocnika oraz
3. wstrzymanie wykonania wyroku zgodnie z przepisem art. 388 § 1 i 2 k.p.c., art. 95 pkt 1 u.SN oraz art. 398²¹ k.p.c., ewentualnie udzielenia zabezpieczenia poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego w sprawie o sygn. akt Km 1223/20 prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Biskupcu J. S..

Powód pismem z 30 stycznia 2023 r. wniósł odpowiedź na skargę nadzwyczajną Rzecznika Finansowego domagając się:

1. jej oddalenia wobec braku naruszenia zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, a także braku rażącego naruszenia prawa, poprzez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie;
2. oddalenie wniosku o wstrzymanie wykonalności wyroku, z uwagi na brak zagrożenia wyrządzenia pozwanym niepowetowanej szkody;
3. oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego, gdyż brak zabezpieczenia nie uniemożliwi oraz nie utrudni wykonania zapadłego wyroku lub osiągnięcia celu postępowania;
4. rozpoznanie skargi nadzwyczajnej na rozprawie wskazując, że podniesione zarzuty mają charakter publicznoprawny o istotnym znaczeniu społecznym, który przejawia się w tym, że skarga nadzwyczajna porusza kwestie związane ze sposobem rozstrzygnięcia problemów związanych z umowami

- o kredyt denominowany, które to problemy są powszechnie znane i stale w sposób odmienny rozpoznawane przez sądy powszechne;
5. zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna podlega odrzuceniu.

Skarga nadzwyczajna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia służącym eliminowaniu z obrotu wadliwych, naruszających zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, orzeczeń sądowych dotyczących konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19). Konsekwentnie rolą przeprowadzanej przez Sąd Najwyższy kontroli nadzwyczajnej nie jest eliminowanie z obrotu wszelkich wadliwych orzeczeń, a jedynie tych, które godzą w podstawy umowy społecznej będącej fundamentem demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a zatem dotyczą określonego kształtu relacji pomiędzy jednostką a władzą publiczną (przedmiotowa strona zasady demokratycznego państwa prawnego) lub godności upodmiotowionej jednostki (podmiotowa strona zasady demokratycznego państwa prawnego).

Cel skargi nadzwyczajnej, jakim jest wyeliminowanie z obrotu wadliwego orzeczenia może zostać zrealizowany wyłącznie w przypadku zaistnienia jednej z trzech przesłanek szczególnych wskazanych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Podmiot wnoszący skargę musi więc wykazać zaistnienie przynajmniej jednego z uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Zaistnienie tego rodzaju uchybienia potwierdza wadliwość zaskarżonego orzeczenia, a jednocześnie otwiera drogę do badania czy wadliwość ta powinna być usunięta z uwagi na naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczególnej wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. nie przesądza o konieczności wyeliminowania z obrotu wadliwego

orzeczenia. Wskazać w tym miejscu bowiem należy, że stabilność oraz prawomocność orzeczeń sądowych, a także kształtowanych przez nie stosunków prawnych również jest zasadą konstytucyjną, wywodzoną z prawa do sądu (art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP), zaś odstępianie od niej powinno być podyktowane wyjątkowymi względami. Konsekwentnie stwierdzone uchybienia muszą być na tyle poważne, by względ na całokształt zasady wynikającej z art. 2 Konstytucji RP nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 2/20).

Przedstawiony powyżej punkt widzenia potwierdzał wielokrotnie Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) podkreślając, że prawo do rzetelnego procesu musi być interpretowane w świetle zasady rządów prawa, będącej wspólnym dziedzictwem państw – stron Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993 nr 61, poz. 284 ze zm.). Jednym z fundamentalnych aspektów rządów prawa pozostaje zaś zasada pewności prawnej, która przewiduje wymóg, by tam, gdzie sądy ostatecznie rozstrzygnęły jakąś kwestię, ich orzeczenie – co do zasady – nie było kwestionowane (zob. np. wyroki ETPCz z: 28 października 1999 r. w sprawie *Brumărescu przeciwko Rumunii*, skarga nr 28342/95, par. 61; 24 lipca 2003 r. w sprawie *Ryabikh przeciwko Rosji*, skarga nr 52854/99, par. 52; 6 października 2011 r. w sprawie *Agrokompleks przeciwko Ukrainie*, skarga nr 23465/03, par. 148).

Stosownie do powyższego, przystępując do merytorycznego badania skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności ustala, czy doszło do naruszenia którejś z przesłanek szczególnych określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. i wskazanych w skardze nadzwyczajnej, a jeśli tak, to czy w celu zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej konieczne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej. *A contrario* samo naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej nie stanowi racji wystarczającej dla usunięcia z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia. Konstruując art. 89 § 1 u.SN ustawodawca posłużył się zwrotem „o ile”, który uniemożliwia realizację zasadniczego celu instrumentu jakim jest skarga nadzwyczajna, bez zaistnienia okoliczności wskazanych w

przesłankach szczególnych, nawet jeśli za powyższym przemawiałyby fundamentalne racje aksjologiczne związane z istotą demokratycznego państwa prawnego.

Z drugiej jednak strony brak naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, zamyka drogę do wyeliminowania z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia, nawet jeśli narusza ono którąś z przesłanek szczególnych, w tym zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji. Celem skargi nadzwyczajnej, jak wskazano jest bowiem zapewnienie zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, nie zaś z innymi zasadami, wolnościami lub prawami człowieka określonymi w Konstytucji.

Zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN, w zakresie nieuregulowanym przepisami u.SN do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych przepisy k.p.c. dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 k.p.c. oraz 398⁹ k.p.c. Stosownie wyłączone zostały przepisy statuujące obowiązek zamieszczenia w skardze wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienia, a także instytucji tzw. przedsądu. Tak wąskie określenie przepisów dotyczących skargi kasacyjnej, które nie znajdują zastosowania w odniesieniu do skargi nadzwyczajnej oraz postępowania w sprawie tej skargi, nie pozostawia wątpliwości, że pozostałe przepisy dotyczące skargi kasacyjnej znajdują zastosowanie. W szczególności wskazać należy art. 398⁴ § 1 k.p.c. określający wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej jako szczególnego środka odwoławczego. Wymagania te mają charakter wad nieusuwalnych i powodują odrzucenie skargi *a limine*. Podkreślić przy tym należy, że warunkiem wystarczającym, a zarazem koniecznym, do odrzucenia skargi jest brak któregokolwiek z jej elementów konstrukcyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 maja 2006 r., III CSK 144/06; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08).

Zgodnie z powyższym skarga nadzwyczajna powinna zawierać: (1) oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części; (2) przytoczenie podstaw skargi nadzwyczajnej

i ich uzasadnienie; (3) wniosek o uchylenie lub zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany.

Wniesienie skargi nadzwyczajnej jest dopuszczalne po wyczerpaniu dostępnych środków zaskarżenia (art. 89 § 1 u.SN). Ustawa przewiduje ponadto ściśle określony krąg podmiotów uprawnionych do jej wniesienia (art. 89 § 2 u.SN) oraz termin (art. 89 § 3 u.SN).

W sprawie nie ulega wątpliwości, że skarga wniesiona została przez legitymowany podmiot – Rzecznika Finansowego, odnosi się do orzeczenia sądu powszechnego kończącego postępowanie w sprawie, które nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych środków zaskarżenia – prawomocnego wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy 25 października 2019 r. oraz została wniesiona w określonym ustawą terminie.

Wskazane warunki konstrukcyjne skargi nadzwyczajnej nakładają na wnoszącego skargę m.in. obowiązek przytoczenia podstaw skargi nadzwyczajnej i ich uzasadnienie. Zważywszy zaś na wskazany cel, a zarazem rolę skargi nadzwyczajnej w systemie prawa, przyjąć należy, że szczególnie istotne jest wskazanie podstaw skargi nadzwyczajnej i uzasadnienie przez wnoszącego skargę konieczności wyeliminowania z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia z uwagi na zapewnienie zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, co w szczególności implikuje konieczność wskazania tych podstaw w *petitum* skargi. Obowiązek ten odnosi się także do przesłanki ogólnej, o której mowa w art. 89 § 1 *in principio* u.SN.

Przenosząc powyższe na realia rozpatrywanej skargi nadzwyczajnej, stwierdzić należy, że Rzecznik Finansowy nie dopełnił obowiązku powołania w podstawie skargi nadzwyczajnej przesłanki ogólnej. Zauważyć bowiem należy, że podniesione przez niego zarzuty dotyczą wyłącznie wskazanych w u.SN. przesłanek szczególnych. O powyższym jednoznacznie świadczy wskazana przez Rzecznika Finansowego podstawa prawna podniesionych zarzutów tj. art. 89 § 1 pkt 1 u.SN., w ramach której zarzucił on naruszenie zasad oraz wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP, co miało istotny wpływ na wynik sprawy tj. zasady równości obywatela wobec prawa określonej w art. 32 Konstytucji RP oraz ogólnie zasady ochrony konsumentów jako słabszej strony

stosunków cywilnoprawnych z przedsiębiorcą. Rzecznik Finansowy zarzucił następnie na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. art. 385¹ § 3 k.c., poprzez ich niezastosowanie i zaniechanie zbadania istoty sprawy, art. 58 § 1 k.c., poprzez jego niezastosowanie, wyrażające się w nieprzeprowadzeniu badania czy umowa kredytu byłaby ważna w okolicznościach wyeliminowania z niej niedozwolonych klauzul umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 58 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 prawo bankowego i w zw. z art. 353¹ k.c., poprzez ich niezastosowanie przejawiające się w braku ustalenia ważności umowy, ponieważ po wyeliminowaniu klauzul niedozwolonych nie określała kwoty i waluty kredytu, zasad i terminów spłaty kredytu, terminów i sposobu pozostawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, co stanowiło o jej sprzeczności z ustawą, wypaczało naturę stosunku prawnego i wykraczało poza zasadę swobody umów.

Sąd Najwyższy wyjaśnia w świetle powyższego, że nie można uznać, że wniesiona w niniejszej sprawie skarga nadzwyczajna czyni zadość obowiązkowi konkretyzacji podstaw naruszenia zasad konstytucyjnych, do których odwołuje się art. 89 § 1 *in principio* u.SN. Rzecznik Finansowy nie odwołał się bowiem nawet do art. 89 § 1 u.SN.

W sprawach dotyczących skarg nadzwyczajnych ugruntowany jest pogląd, że odpowiednie stosowanie przepisów o skardze kasacyjnej prowadzi do wniosku, że brak uzasadnienia przesłanki ogólnej stanowi brak konstrukcyjny, skutkujący jej odrzuceniem na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN. Brak tego rodzaju występuje również wtedy, gdy skarżący przedstawia, nawet w obszerny sposób, treść zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, jednak bez odniesienia wywodów w tym zakresie do okoliczności sprawy (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 września 2020 r., I NSNc 51/19; z 27 stycznia 2021 r., I NSNc 98/20; z 30 czerwca 2021 r., I NSNc 61/20; z 2 marca 2022 r., I NSNc 467/21; z 6 kwietnia 2022 r., I NSNc 63/22; z 27 kwietnia 2022 r., I NSNc 241/21; z 11 maja 2022 r., I NSNc 188/21; z 18 maja 2022 r., I NSNc 37/22; z 21 czerwca 2022 r., I NSNc 185/21; z 22 czerwca 2022 r., I NSNc 309/21; z 6 lipca 2022 r., I NSNc 525/21; z 7 lipca 2022 r., I NSNc 131/21; z 23 listopada 2022 r., I NSNc 105/22; z

18 stycznia 2023 r., II NSNc 14/23). W orzecznictwie wskazuje się, że również, że skarżący w uzasadnieniu podstawy ogólnej skargi nadzwyczajnej powinien wykazać, na czym konkretnie polega niezgodność zaskarżonego orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, w szczególności przez wskazanie naruszonej zasady pochodnej wywiezionej z art. 2 Konstytucji RP oraz sposobu jej naruszenia (z 27 stycznia 2021 r., I NSNc 98/20; z 2 marca 2022 r., I NSNc 467/21; z 22 czerwca 2022 r., I NSNc 309/21; z 6 lipca 2022 r., I NSNc 525/21).

W świetle powyższego Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN.

[SOP]

r.g.